

AUTHENTICATION

IN ART

AiA Art News-service

de Volkskrant

Tentatieve kleurreconstructie van Rembrandts verboden portret. © J. Paul Getty Museum

Deel zelfportret gevonden onder schilderij Rembrandt

Onder de verflaag van Rembrandts schilderij Oude man in militair kostuum (1630-31) bevindt zich nog een gedeeltelijk portret, dat door middel van nieuwe Nederlandse onderzoekstechnieken tot in detail zichtbaar is gemaakt. Naar nu blijkt, is het een tronie (karakterstudie) die Rembrandt van zichzelf maakte; een zelfportret dus. Dit stelt conservator Anne Woollett van het J. Paul Getty Museum in Los Angeles, dat het schilderij in bezit heeft.

Door: Wieteke van Zeil 1 september 2015, 14:00

© J. Paul Getty Museum

Tentatieve kleurreconstructie van Rembrandts verbogen portret. © J. Paul Getty Museum

Dat er een figuur onder de verflaag zat, wist het Rembrandt Research Project al sinds de jaren zestig van de vorige eeuw, onder meer dankzij röntgenfoto's. Maar de figuur was een vage schim. Macro-Röntgenfluorescentie spectrometrie (MA-XRF) heeft de pigmenten en details nu zichtbaar gemaakt zodat er een identificeerbaar hoofd tevoorschijn kwam van een jonge man met een groene cape. Het onderzoek is uitgevoerd door Koen Janssens en Geert van der Snickt van de Universiteit van Antwerpen en Joris Dik van de Technische Universiteit Delft, in samenwerking met het Getty Research Institute. Zij publiceren de resultaten vandaag in het wetenschappelijk tijdschrift *Applied Physics A*.

'Met de afbeelding die we nu hebben kunnen Rembrandt-kenners aan de slag; niet alleen kunnen ze zoeken naar de identiteit maar bijvoorbeeld ook naar voortekeningen', zegt Joris Dik.

MA-XRF herkent weliswaar pigmenten, maar geeft geen zekerheid over de kleurwaarden. Oftewel: 'We weten nu dat de cape van de man groen was, maar niet h oe groen'. Het beeld is dus een interpretatie van de gegevens die zijn gevonden.

Janssens en Dik ontwikkelden in 2010 een mobiele XRF-scanner waarmee

schilderijen ter plaatse op onderliggende verflagen onderzocht kunnen worden, zonder dat ze naar een laboratorium vervoerd hoeven te worden. Eerder al scanden zij onder meer Rembrandts Joodse Bruid en Staalmeesters, en kwam onder het portret van Ramon Satué van Goya in het Rijksmuseum een ander portret van een man uit de hoogste Spaanse ridderorde tevoorschijn.

'GEEN NIEUWS'

Dat Rembrandt over andere schilderijen heen schilderde, wisten we al, en er zijn ook al een paar zelfportretten tevoorschijn gekomen

Rembrandt-onderzoeker Ernst van de Wetering

Rembrandt-onderzoeker Ernst van de Wetering vindt de vondst 'geen nieuws', laat hij weten. Hij bracht zelf eerder enkele vondsten onder Rembrandt-schilderijen in de openbaarheid toen hij werkte aan zijn laatste deel van het Rembrandt Corpus, dat vorig jaar verscheen. 'Dat Rembrandt over andere schilderijen heen schilderde, wisten we al, en er zijn ook al een paar zelfportretten tevoorschijn gekomen.'

Hij noemt het beeld dat nu gevonden is 'een verkeersongeluk': zelfs al is het een zelfportret, dan is het nog geen zelfportret meent hij, omdat het zo gemankeerd is. Daarin geeft Joris Dik de kenner gelijk: 'het is geen volwaardig schilderij, maar wel een nieuw uitgangspunt voor onderzoek'.

Anne Woollett is verheugd dat dit beeld nieuw inzicht geeft in de werkpraktijk van de schilder: 'Het onthult meer over de ontstaansgeschiedenis van een van zijn beste tronies, de oude soldaat. En het biedt inzicht in Rembrandts hergebruik van panelen en doeken.'